

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA BOBEDI (P2)

NOFEMERE 2011

MEPUTSO: 70

NAKO: 2 diiri

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 17.

DITAELO LE TSHEDIMOŠO

1. Badišiša ditaelo ka šedi.
2. O kgopelwa go bala letlakala le ka tlhokomelo pele o thoma go araba dipotšišo.
3. O se ke wa leka go bala lephephe ka moka. Lebelela diteng letlakaleng le le latelago gomme o laetše dinomoro tša dipotšišo tša dingwalo tšeo o di badilego. Ka morago ga moo, bala dipotšišo gomme o kgethe tšeo o nyakago go di araba.
4. Lephephe le arotšwe ka DIKAROLO tše NNE:

KAROLO YA A:	Padi	(35)
KAROLO YA B:	Papadi	(35)
KAROLO YA C:	Kanegelokopana	(35)
KAROLO YA D:	Theto	(35)
5. Latela ditaelo tšeo di hwetšwago mathomong a karolo ye nngwe le ye nngwe ka kelohloko.
6. Araba dipotšišo tše PEDI fela, e TEE go tšwa go ye nngwe ya dikarolo tše PEDI. Diriša lenanetekolo.
7. Nomora dikarabo tša gago go swana thwii le ka fao dipotšišo di nomorilwego ka gona ka gare ga lephephe la dipotšišo.
8. Thoma karolo ye NNGWE le ye NNGWE letlakaleng le LEFSA.
9. Ngwala ka bothakga, ka mongwalo wa go balega.
10. Kakanyo mabapi le taolo ya nako: Šomiša tekano ya metsotso ye e ka bago ye 60 karolong ye nngwe le ye nngwe.

LENANETEKOLO:**KAROLO YA A: PADI**

Araba potšišo e TEE fela.

NOMORO YA POTŠIŠO	POTŠIŠO	MEPUTŠO	NOMORO YA LETLAKALA
1. <i>Kgati ya moditi</i>	Potšišo ye telele	35	5
GOBA			
2. <i>Kgati ya moditi</i>	Dipotšišo tše kopana	35	5

KAROLO YA B: PAPADI/TERAMA

Araba potšišo e TEE fela.

3. <i>Di šitile Phaahla</i>	Potšišo ye telele	35	7
GOBA			
4. <i>Di šitile Phaahla</i>	Dipotšišo tše kopana	35	8

KAROLO YA C: KANEGELOKOPANA

Araba potšišo e TEE fela.

5. <i>O swere jackpot</i>	Potšišo ye telele	35	11
GOBA			
6. <i>Hallo Baby/Monna o bolawa ke se a se llego</i>	Dipotšišo tše kopana	35	11

KAROLO YA D: THETO

Araba dipotšišo tše PEDI fela.

7. <i>Re madimabe bjang</i>	Dipotšišo tše kopana	17½	13
GOBA			
8. <i>Lefelo le lekgethwa</i>	Dipotšišo tše kopana	17½	14
GOBA			
9. <i>Moemedi</i>	Dipotšišo tše kopana	17½	15
GOBA			
10. <i>Le tlabja ke tše?</i>	Dipotšišo tše kopana	17½	16

LENANETEKOLO/LENANETSHWAYOTSHWAYO

- Dira leswao (✓) go lenanetekolo le le latelago go kgonthišiša ge e ba o lateletše ditaelo gabotse.

KAROLO	NOMORO YA POTŠIŠO	PALO YA DIPOTŠIŠO TŠEO DI ARABJAGO	LESWAO
A: Padi (potšišo ye telele goba ye kopana)	1–2	1	
B: Papadi (potšišo ye telele goba ye kopana)	3–4	1	
C: Dikanegelokopana (potšišo ye telele goba ye kopana)	5–6	1	
D: Theto	7–10	2	

KAROLO YA A: PADI

Araba potšišo ye TELELE goba ye KOPANA (Setsopolwa).

KGATI YA MODITI – OK Matsepe**POTŠIŠO 1**

Sekaseka Mmatshupo bjalo ka molwantšhwa wa Padi ye.

[35]**GOBA****POTŠIŠO 2**

Bala ditsopolwa tše ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo ka tšona.

2.1 SETSOPOLWA SA A

'Bjang hle gomme ngwetši ya ka a sa ipoeleditše ka mošemanyana yoo fela a sego ntshe? E be e le mošemanyana wa gagwe wa bobedi gomme ebile ga a ntshe.'

'O ile kae?'

'Gona kua go iwago.'

'Ke kae?'

'Badimong.'

'Bjale?'

'Ke seo ke se tletšego.'

'A re tlogele tše ntši nnaena Mohumagadi Mmatshupo o mpoditše gore molato ke eng, ke sona seo ke bilego ke mo felegeditše mono. Ngwetši ya gagwe e filwe mošemanyana wa bobedi, eupša taba ya bošula ke gore ngwana yoo ga a ntshe. Go se be ntshe ga gagwe ke gore mmagwe o ile a mo tlogela ge a eya go beanywa, ya re moo mekgatho e mo tšhumago a laela gore ngwana yoo a tlišwe go tla go e fokotša, eupša ngwana yoo ba mo hloka mo a bego a robaditšwe ntshe, fela gwa hwetšwa hware yeo go sa šitego gore e mo meditše.

Di ka mokgwa woo mmagokgoši'

'Ngwana yoo o meditšwe ke hware?'

'Ngwana yoo o meditšwe ke hware?'

'Ye e tšwago kae?'

'Bjale go nna le tlile go nyaka eng?'

'Go go begela.'

'Ka ge e le ya ka?'

'Ka ge o le moagelani.'

'Mantšu a gago a fapana le a yokhwi o mo felegeditšego ka gore yena o re ditaola di ntšhitše nna, ka mantšu a mangwe di re ke ya ka gomme e romilwe ke nna, ka gona, le swanetše go tla go nthapela gore ke se hlwe ke dira ka mokgwa woo. Ga o realo mohumagadi Mmatshupo?'

'Ke tloga ke sa boeletša ke realo!'

'Bjale o re nna ke dire eng?'

'Loga maano.'

'Go a loga ga ka ke gore a go bitšweng ngaka yeo ya go go botša ka mokgwa woo.'

(Letl. 52)

- 2.1.1 Hlaloša moya wo o fokago setsopolweng se. (2)
- 2.1.2 Efa mohola wa poledišano setsopolweng se. (2)
- 2.1.3 Tikologo ye e tšweletšwago ke setsopolwa se ke ya mohuta mang? Fahlela. (3)
- 2.1.4 Ke maikutlo afe ao a aparetšego Mmatshepo setsopolweng se? Fahlela. (2)
- 2.1.5 Mongwadi o šupa eng ka mebolelwana ye e thaletšwego? (4)
- 2.1.6 Ke thulano ya mohuta mang ye e tšweletšwago setsopolweng? Fahlela. (2½)
- 2.1.7 Thulano setsopolweng se e fedišitšwe bjang? (2)

2.2 SETSOPOLWA SA B

Kgoši Dianthona o ile go kwa yoo a dirile ka mokgwa woo, a re go bona le batho ba gagwe ba kganyetša mabjala ale a bego a letetše magadi a Sefatamollo ao a bego a etla go nyala morwedi wa gagwe e lego Kgabagare, a thothela mabjala ale ka lešakeng ka moo go bolokilwego batswadi ba gagwe gammogo le magagabo, e le mabjala a a etilwego pele ke pholo ye e lekanago le tlou eupša e phadimago bjalo ka kubu. Go fihleng o khuname dihlogong tša mmagwe gore a dumedišetšwe, kgonthe a ya ka ngwana wa motseta go fihla a felela go tatagwe. O ile go ithatharatha ka moo a ithatharathago ka gona a be a bega le kgomo yela ya go tla go phumola bošaedi bjoo a bo dirišitšwego ke Sefatamollo, yona ya re go hlabja ya tlogelwa gona fao gammogo le mabjala ale a ilego a tšhollwa, felo fao ya šala e le tlhakgatlhakga ya mohlaka woo o biditšego dintši tša motse woo ka moka gore di tle di nyanye. Kgomo yela yona e ile ge e thoma go bola ya ba ikhomolele ka lebaka la tšona dintši tšeo di ilego tša beela go yona, mae a re ge a phaphašega gwa šala go nyeuma diboko fela, mo go tlogo Mmatshepo yoo ba gannego ngwana wa gagwe ba re ke lehwepe.

Batho ba Sefatamollo ba ile ba ba kgakanegong ka tshwanelo ya go tseba ge Mmatshepo le ngwetši ya gagwe Thibathibetša le morwa wa gagwe Nkgotlelele ba le lethabong le le ka se bapetšwego le selo. Ka mokgwa wo ba bego ba thabile ka gona, Mmatshepo o ile a be a dira monyanya wa go leboga badimo ge ba kgonne go fihliša dillo tša bona go Yena yoo A ilego A ba hlomogela pelo ka go ba phethela tšeo e bego e le ditlhobaboroko tša bona tšeo fela go bagaditšong e bego e le mantsikinyane a a ba lapišitšego ditlhakore.

(Letl. 157)

- 2.2.1 Maina a baanegwa a nyalelana le ditiro tša bona. Bontšha nnete ya taba ye o lebeletše Sefatamollo go tšwa setsopolweng. (2)
- 2.2.2 Hlaloša ditiragalo tše PEDI tšeo di laetšago tikologo ya setsopolwa se. (4)

- 2.2.3 Na setsopolwa se se amana bjang le morero wa padi ye? (2½)
- 2.2.4 Ka dintlha tše PEDI laetša kgopolokgolo ya setsopolwa se. (2)
- 2.2.5 Laetša seo mongwadi a se bolelago go lefoko leo le thaletšwego. (2)
- 2.2.6 Re alele molaetša wa setsopolwa se. (2)
- 2.2.7 Ditiragalo tša setsopolwa se di wela karolong efe ya thulaganyo? Fahlela. (3)

[35]**PALOMOKA YA KAROLO YA A: 35****KAROLO YA B: PAPADI/TERAMA****DI ŠITILE PHAAHLA – SN Tseke****POTŠIŠO 3**

Araba potšišo ye TELELE goba ye KOPANA (setsopolwa).

Sekaseka dimelo tša baanegwa ba ba latelago:

Namele
Mokhuša
Motšhatšha
Theepe
Thedimogane

[35]**GOBA**

POTŠIŠO 4

- 4.1 Bala ditsopolwa tše ka šedi gore o tle o kgone go araba dipotšišo tša go di latela.

SETSOPOLWA SA A

(Le hlabile gabotse, ga go tonye, ga go fiše, eupša mafahleng a Namele le Theepe go fiša wa letšatši la moopšane ge ba gopola go ya go lebana le maloko a komiti sekolong, gomme Namele o kgopela Theepe maano.)

NAMELE: Monna thaka, gape moyamahlong a tau ga a akge matsogo. Bjale rena re ka dira bjang pele re eya kua kopanong ya maloko a komiti ya sekolo lehono?

THEEPE: Yeo o e bolelago ke ye kgolo, ga e nyake go potlakelwa. Ya ka kgopolo še: A re yo bonana le Morwadihlare le Mohwiti gonabjale pele nako ya go ya kopanong e fihla.

NAMELE: Re yo ba tsena bjang? Morwadihlare gape ke moketla wa motho. O nyaka go logelwa maano a go loya.

THEEPE: Ke na le mapotlelo a magolo a mabedi a bjala bja Sekgowa. Re tla ya re a swere, a ka se a gane ka gore o rata dino kudu.

NAMELE: Nna ke na le R50,00 yeo re ka rekago nama, gomme le yona ra yo mo fa.

THEEPE: Ga re mo fe nama, aowa re mo fa bjala pele. Ka ge Seswana se re go na le go ntšha sehlare, go ntšha dipogo, ke tla mo ntšhetša tšona, gomme ka mo gela ka morago ga fao gore a tšee mahlo a tšhipa pele a eya kopanong.

NAMELE: O iteile kgomo lenaka. Re sa le gona moo, o swanetše go mo kgopela meetse a go timola bogale bja seno, gomme a re a sa ile go a ga, o lahlele thokolwana e tee ya philisi ya seokobatši ka senwelong sa gagwe a sa ile.

THEEPE: O a rereša thaka. O tla re go nwa a name a ithobalela.

NAMELE: Ke la ka leo. A ke re ke yena yo ba mmotilego? Ge a se gona lekgotla le tla folotša.

THEEPE: O e swere gona fao. Bjale re tla dira bjang ka Mohwiti?

NAMELE: Mohwiti yena ke motho wa ka. Ke tla ngwega le sa bolela ka yo mo kgwatha gore le yena a tle a tšee mahlwana a tšhipana.

THEEPE: Monna, a re se senye nako, a re nape re mmone. Ke ra Morwadihlare.

NAMELE: Go šetše iri e tee gore kopano e thome, re swanetše go dira ka pela. Pele re tloga, a ke go botše gore Mohwiti ke tla mo gapeletša go ya kopanong gore a yo tima mollo kua sekolong.

(Letl. 22)

- 4.1.1 Na ke ka lebaka la eng Namele le Theepe ba be ba swanetše go ya kopanong ya komiti ya sekolo? (2)
- 4.1.2 Ke eng seo se hlolago thulano gare ga barutwana le Theepe? (1)
- 4.1.3 Hlaloša tšhomišo ya dikafoko tše go tšwa setsopolweng.
(a) Go tšea mahlo a tšhipa. (2)
(b) Go itia kgomo lenaka. (2)
- 4.1.4 Tšweletša semelo sa Morwadihlare go ya le ka moo a hlalošwago ka gona setsopolweng. (2)
- 4.1.5 'Moyamahlong a tau ga a akge matsogo'. Laetša ge e ba polelo ye ke ntlha goba kgopolo. (1½)
- 4.1.6 Poledišano ya Namele le Theepe e tšweletša moya wa mohuta mang? (2)
- 4.1.7 Ke molaetša ofe wo o tšweletšwago ke setsopolwa se? (2)
- 4.1.8 Na mantšu a ka mašakaneng a hlaloša eng? (2)
- 4.1.9 Go ya ka tsebo ya gago ya tiragatšo ye, philisi ye Namele a bolelago ka yona ke ya go dira eng? (1)

[17½]

4.2 **SETSOPOLWA SA B**

MONAWA:	Aowa, ntwaga gare ga morutwana le morutiši! Nka se dumele. Ge le nyaka go lwa, le lwe le le babedi re se gona.
NAMELE:	<i>(O a emelela, o feta pele ga Tlhakolane o a sepela gomme o tia yo Tlhakolane nko tše ka ntahle.)</i> Ke a go kwa, o a re aga wena Monawa, eupša selo se ga se kwe! Eja sebete sa kgomešo moisa wa gešo.
TLHAKOLANE:	<i>(Molomo o pategile o tšwa madi mola mookola le wona o dutla ka dinkong; o thibile ka seatla, o fofela Namele)</i> Dikudumela tša mogale ke madi. Le wena apara sebete ke seo o tšame o kgantšhetša marena. <i>(O tshwela Namele sefega se ka madi, gomme o mo tia ka hlogo le matolo)</i>
MOTŠHATŠHA:	Se ba aroganye. Babedi ga ba lwe ba ronana dinta. Wa gešo ke wa ka godimo, monna ge a ehwa ga a rutheletšwe meetse.
MONAWA:	Le a bona bjale? Barutwana ba bangwe ke bale ba kitimela mono ba na le Morutiši Serepelele.
MOTŠHATŠHA:	Gape o se le bale gore ntwaga e bose legoeng. A ba tle ba ba tšhele legwata la koma!

MONAWA:	<i>(O swara Tlhakolane)</i> Aowa, monna, o dira molato wo mogolo. Tlogela morutiši hle, ke a go rapela.
TLHAKOLANE:	<i>(O befetšwe wa marabe o tšhetšwe ka mobu wa go fiša)</i> Eya! Ek sal hom regmaak. Ek is nie sy kind nie, ek is 'n man! Eya! Le yena, ge a ka ntesa, a emela kgojana, nka mo tlogela.
MONAWA:	Morutiši! Sepela mola pomping, o hlape sefahlego se hle! O se batamele hle monna, ke tla bolela le yena gore a tle a kgopele tshwarelo.
MOTŠHATŠHA:	Nka be o ba lesetše gore yo mongwe a be a betele yo mongwe, a re mola a ferotše mahlo, e be gona o kago ba namola.
SEREPELELE:	<i>(O leba Namele, gomme o a mmotšiša)</i> Kgane go reng nke o fapana le morutwana, gomme ebile le a lwa?
NAMELE:	Ga go re selo! Di tlogele ke tša rena. O se ke wa di tsena.
SEREPELELE:	Ke be nka se di tsene, eupša hlogo o le bone a feta, gomme a re ke tle ke le bitše.

(Letl. 84)

- 4.2.1 Lebanya moanegwa le mošomo wa gagwe go ya ka setsopolwa se.
A	Namele	(i)	Mohlohleletši	
B	Motšhatšha	(ii)	Molwantšhi	
C	Tlhakolane	(iii)	Molwantšhwa	(3)
- 4.2.2 Setsopolwa se se laetša tikologo efe? Fahlela karabo ya gago. (2½)
- 4.2.3 Go ya ka setsopolwa se ngwala lebaka leo le dirago gore Monawa a gane ge Namele le Tlhakolane ba elwa. (2)
- 4.2.4 Ke ditlamorago dife tšeo di ka tlišwago ke maitshwaro a Tlhakolane le Namele. (2)
- 4.2.5 Ke mohuta ofe wa thulano wo o tšwelelago mo setsopolweng? Fahlela ka ntilha e TEE. (4)
- 4.2.6 Laetša kgegeo yeo e tšweletšwago ke dipolelo tša Motšhatšha. (1)
- 4.2.7 Bapetša dikgopolo tša Motšhatšha le tša Monawa go ya ka setsopolwa se. (3)

[17½]

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 35

KAROLO YA C: KANEGELOKOPANA**TŠA LEFASE GA DI FELE – MFC Matshela le ba bangwe****POTŠIŠO 5****'O swere Jackpot'**

Sekaseka thulaganyo ya kanegelokopana ye, go ya ka dintlha tše di latelago:

- (a) Kalotaba – (Bothata, baanegwa, tiragalo le tikologo.)
- (b) Tšwetšopele
- (c) Sehloa/Sehlwa
- (d) Tlemollo ya lehuto – (Mafelelo)

[35]**GOBA****POTŠIŠO 6****Hallo Baby le Monna o bolawa ke se a se Ilego**

Bala ditsopolwa tše tša ka tlase ka šedi gomme o arabe dipotšišo tša go di latela.

6.1 SETSOPOLWA SA A

Thabo mola a thomago go ba le sefatanaga le *cellular phone*, o ile a thoma go iphetoša sewewe. O ile a thoma go beberetša kua le kua. Palesa o rile kganekgane o dula fase le monna wa gagwe, gore ba boledišane, ya be eke o mo fefa lenaka. Mothaka o be a sa rate go kwa selo gobane dipolelo e be e le fela magagogago. Go hloka tsebe re a go tseba, eupša ge e le boThabo monna e dio ba digwaelatšhipa. Ka nako ye nngwe o be a re ge a ithobaletše malalatle a no fetola ka lona le la gore koi e be e senyegile diwaephara.

Ditaba di rile di tla befela pele le pele, ya ba ge go kgelempua *mehinahino* a gore Thabo o orišana bothunya le kgarebjana yeo e bego e tsebja ka la Sewela. Palesa taba ye le yena e ile ya mo ferehla maikutlo, go fihlela a re go mogatšagwe:

'Thabo, **moratiwa**, afa o a lemoga gore o nnyatšiša ka digololo tša mo motseng?'

'O bolela ka eng bjale?' Ke Thabo a sentše sefahlego.

'O na le megabaru o a tseba!'

(Letl. 86)

6.1.1 Hlaloša mebolelwana ye e thaletšwego. (4)

6.1.2 Na poledišano ya Thabo le Palesa e tšweletša karolo efe ya thulaganyo? Fahlela. (4)

- 6.1.3 Efa maikutlo a gago mabapi le maitshwaro a Thabo. (2)
- 6.1.4 Setsopolwa se se laetša tikologo ya sebjalebjae. Dumela goba o ganetše ka mabaka a MABEDI. (1½)
- 6.1.5 Na o kwešiša eng ka lentšu le: 'sewewe' go ya le ka mo le šomišitšwego ka gona setsopolweng? (2)
- 6.1.6 Na phego e tšweleditšwe ka botlalo kanegelongkopana ye? Fahlela. (2)
- 6.1.7 Efa mohola wa poledišano setsopolweng se. (2)

6.2 SETSOPOLWA SA B

Letsetse: Ke gore taba ya gore Motangtang a go tšeele Lerato e go kwešitše bohloko.

Bafana: Ge e le Mosa yena ke šetše ke mo fagafageditše ka leleme. Re tla di bona thaka.
(*Ba a laelana gomme ba a kgaogana*)

Kgankga o feditše ngwaga a le gae gomme a sa tsene sekolo. Ngwaga woo o latelago a ya sekolong sa *mapotara* motseng wa Legwaneng. O be a thabile ka gore a dula moo sekolong. Ga go mma goba papa yoo a tlogo mmošša gore a se boe gae bošego. O be a tsena sekolo le meraferafe ya batho. Bangwe ba tšwelela thokong ya khutlotharo ya Lekwa mola ba bangwe ba tšwelela go la Sekhukhune. Kgankga o be a tloga a ipshina ka bophelo bja moo sekolong.

Gona kua sekolong sa Legwaneng barutwana ba opela ba lebile lebenkele la dijo la barutwana. Ba be ba goeletša ba re:

'Loot! Loot! Loot!'

(Letl. 102-103)

- 6.2.1 Na hlogo ya kanegelokopana ye e nyalelana le diteng tša yona? Fahlela. (4)
- 6.2.2 Setsopolwa se se tšweletša semelo sefe sa Kgankga? Fahlela. (2)
- 6.2.3 Ke ditlamorago dife tšeo di tšweletšwago ke maitshwaro a Kgankga? (2)
- 6.2.4 Tikologo ya setsopolwa se ke ya sekgale goba sebjalebjae? Fahlela. (2½)
- 6.2.5 Ke molaetša ofe wo o tšweletšwago ke kanegelokopana ye? (3)
- 6.2.6 Hlaloša kgoeletšo ya barutwana yeo e thaletšwego. (2)
- 6.2.7 Bapetša maitshwaro a Kgankga le a Bafana go ya ka kanegelokopana ye. (2)

[35]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 35

KAROLO YA D: THETO**DIRETO TŠA SESOTHO SA LEBOA – Prof DM Kgobe**

Araba dipotšišo tše PEDI fela.

POTŠIŠO 7

Bala direto tša ka tlase gomme o arabe dipotšišo tša go di latela.

Re madimabe bjang! – OK Matsepe

- 1 Ra belega a tloga,
- 2 Mohlatlami le yena a re amoga-
- 3 Mmagobanake, tlogela go riboga.

- 4 Tše kae dihlogo ke tše ke di fihlilego
- 5 Mola a bogadi maina o a filwego?
- 6 Tswala ya rena ke ye e fahlilwego.

- 7 Go nkalela itesetše o lekile,
- 8 Mafotwana ga a ntshe go padile;
- 9 Mebele ya rena ebile e lapile.

- 10 E lego re šetšwe ke mang morago,
- 11 Yoo ka tulamešidi a re rothothago?
- 12 Tefo go e nyaka a e be se a se dirago!

- 13 Le homoletše eng, lena badimo,
- 14 Ge le sa mmege le batametše legodimo?
- 15 Sa ka sello se fihlišeng go Modimo.

- 16 Ge le sa rate, le gona lesetšang,
- 17 Nna ga go sa le se se mmakatšang,
- 18 Ke tla ba yo ke ikhomotšang

- 19 A lena maina ke tla a reala mang,
- 20 Go tseba lena le mang le mang
- 21 Go ba segagaborena e sego sa gabomang?

(Letl. 43)

- 7.1 Efa mohuta wa sereto se. (2)
- 7.2 Ngwala gore sereti se llela eng. (2)
- 7.3 Hlaloša tirišo ya mebolelwana ye:
  - 7.3.1 Yoo ka tulamešidi a re rothothago.
  - 7.3.2 Mafotwana ga a ntshe go padile. (4)

- 7.4 Bontšha sešura temathetong ya boselela. (2)
- 7.5 Tsopola kelelothalo seretong o be o fe le mošomo wa yona. (2½)
- 7.6 Hlaloša dikgopolo tšeo di tšweletšwago ditemaneng tše tharo tša mathomo. (3)
- 7.7 Hlaloša maikutlo a sereti. Fahlela. (2)
[17½]

GOBA**POTŠIŠO 8****Lefelo le lekgethwa – BMT Makobe**

- 1 Apola diaparo
- 2 Rola dieta
- 3 O šale o le pshenene,
- 4 O itokišetše leeto la sa mmaruri!
- 5 Ga go tsene lenyatšo lefelong le!
- 6 Ga go kokote lehufa lefelong le!
- 7 Ga go gwante tshele lefelong le!
- 8 Ga go tshetshethe maroga lefelong le!
- 9 Ke lefelo le lekgethwagadi!
- 10 Re tsenare hwidinya matsogo,
- 11 Dithoto tša lefase morago re tlogetše,
- 12 Ke lefelo la bodutu bja matšobatšoba.

(Letl. 69)

- 8.1 Hlaloša dikgopolo tša sereti. (2)
- 8.2 Hlaloša seo moreti a se bolelago ka mothalotheto wa boraro wa tematheto ya mathomo. (2)
- 8.3 Efa leina la sekapolelo se se dirišitšwego mothalothetong wa boselela o be o laetše mohola wa sona. (4)
- 8.4 Hlaloša tirišo ya leswao la tlabego mothalothetong wa 9. (2)
- 8.5 Na sereto se se re ruta eng? (2)
- 8.6 Ntšha poeletšothomi temathetong ya bobedi. (2)
- 8.7 Re alele maikutlo a gago ka botlalo mabapi le sereto se. (3½)
[17½]

GOBA

POTŠIŠO 9**Moemedi – RM Madiga**

- 1 Mehleeng yela ya kgale o be o le kae?
 2 O be o le kae wena Moemedi?
 3 O be o le kae ke be ke tshwenyega
 4 Ke tshwenywa ke baloi le dingaka?
 5 Ge e le Sathane yena ga ke sa bolela,
 6 Ke be ke sehlefetše bjalo ka mobu,
 7 Ke foforega boyana ke sa kgahle motho
 8 E le ge Sathane a ntseneletše.
 9 Tsela ya gago go e tseba nkhokho!
- 10 Ke be ke fahlilwe ke sa tsebe botse le bobbe,
 11 Ke gakilwe wa meetsemagakwa tlhokaboelolelo,
 12 Ke se na bodulo ke le fela tshwaamare
 13 Ke sengwa lešilwana la lešilapuleng.
 14 Moemedi moemelašabana la bommamotho
 15 O gorogile go nna wa senakangwedi swiswing
 16 Ka lebana le Wena bošego le mosegare serokaphatla
 17 O tumotše wa pelolebje, o gohlomeditše pelomoya.
- 18 Ke kgale ke hubaka le bomatšhekge,
 19 Ke kgale ke phuphura dirokolo le makokoro,
 20 Ke kgale ke galampela merelewa le mereselewe
 21 Ke sa tsebe ge o le gona moemedi
 22 Ke sa tsebe ge o phediša tšohle diphedi.
- 23 Maribiši le maribišane a bošego
 24 Hleng moloi o be a raloka ka nna?
 25 Tlhakeng ya ntlo ya ka o ralokile:
 26 Dilo tsoko di fofa godimo ga ntlo,
 27 Dikokoti tsoko di kokotile go la ka lebatingwako,
 28 Dilo tsoko di nkokotela lebating,
 29 Anthe ke dirongwarongwane tša bona baloi,
 30 Ke rile go fihla tseleng ya gago Moemedi,
 31 Moloi wa mokgalabje nankhono ke mošemanyana,
 32 Moloi wa mokgekolo mamohla ke ngwanenyana,
 33 Moemedi, kae kapa kae o nketela pele.

(Letl. 63)

- 9.1 Moreti o reta mang? (2)
- 9.2 Tsopola mohlala wa potšišoretoriki o be o fe mohola wa yona. (2½)
- 9.3 Efa ditiragalo tše THARO tše o moreti a bego a lla ka tšona pele a hwetša Moemedi. (3)

- 9.4 Moreti o šupa eng ka mantšu ao a thaletšwego? (4)
- 9.5 Bontšha poeletšo ya sekafoko temathetong ya bone o be o tšweletše mohola wa yona. (3)
- 9.6 Kgato ka kgato tšweletša kgwekgwe ya/molaetša wa sereto se. (3)
[17½]

GOBA**POTŠIŠO 10****Le tlabja ke tše? – Tauatsoala le ba bangwe**

- 1 Ge lehodu le senya senyang,
2 Ge lehodu le utswa,
3 Ge lehodu le bolaya,
4 Ge lehodu le thuntšha batho,
- 5 Na ditokelo ke go senya?
6 Na ditokelo ke go utswa?
7 Na ditokelo ke go bolaya?
8 Na ditokelo ke go thuntšha?
- 9 Ba kae borangwane Tladi?
10 Ba kae bomalome Bauba?
11 Ba kae bomajadihlogo 'a Rapodu?
12 Ba bolaišitšwe ke tšona tša gore ke ditokelo.
- 13 Ditokelo ke tša ngwana
14 Ditokelo ke tša mma,
15 Ditokelo ke tša tate,
16 Ditokelo ke tša lehodu.
- 17 Ge ngwana a senya ,
18 Ke ditokelo tša gagwe?
19 Ge monna a bolaya,
20 Ke ditokelo tša gagwe?
- 21 Mosadi ge a nyatša monna,
22 Ke ditokelo tša gagwe?
23 Monna a a no ba monna,
24 Le ge a se na sa gagwe.

(Letl. 75)

- 10.1 Sereto se ke sa mohuta mang? Fahlela karabo ya gago. (3)
- 10.2 Sereto se se nyeuma ka poeletšo ya sekafoko. Tiiša kgonthe ya se ka go tsofola mohlala wa poeletšo ya sekafoko temathetong ya bobedi. (2)
- 10.3 Re alele kakaretšo ya sereto se. (2)

- 10.4 Laetša poeletšothomi temathetong ya mathomo o be o tšweletše mohola wa yona. (2)
- 10.5 Laetša poeletšopotla ye e tšwelelago temathetong ya mafelelo. (2)
- 10.6 Na taba ye e tšweletšwago ke tematheto ya boraro ke ntlha goba kgopolo? Fahlela. (2½)
- 10.7 Hlaloša mohola wa tirišo ya leswaopotšišo temathetong ya bobedi. (2)
- 10.8 Sekaseka dikgopolo tša moreti mabapi le ditokelo. (2)

POLOMOKA YA KAROLO YA D: 35
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 70